

çocuklara kulak yoluyla şiir ezberletirken yapacağımız örnek okumaları tesadüfe bırakmayıp hazırlıklı, itinalı olmalıyız. Çünkü çocuk, kendisine okuduğumuz şiiri işittiği gibi ezberleyeceğinden örnek okumalarda yapacağımız hataları, sonradan tashih etmek kolay olmayacaktır.

7 - İnşatta, kelimelerin doğru ve tabii söylenişine dikkat edilmelidir. Fakat küçüklerin yarım ve peltek telâffuzlarını önlemek için de aceleye lüzum görülmemelidir. Bu çocuksu telâffuzları her zaman müsamaha ile karşılamayıp, itiyat haline gelmemesi için, yavaş yavaş da tashihler yapılmalıdır.

ÇOCUK İÇİN ŞİİRE NEDEN İHTİYAÇ VARDIR?

Merhun İbrahim Alâaddin, çocuğun şiirle ilgilenişini şöylece açıklamaktadır: «Kafiyelerin temin ettiği ahenk; hecelerinin intizam ve muzavenetinden husule gelen nağme, şüphesiz çocukların hoşuna gider. Bundan maada, manzumelerin kolay ezberlenmesi de tercihlerine diğer bir sebep teşkil eder.» (2)

Bu hüküm isabetli ise de yeter değildir. Zira şiirde çocuğu çeken, yukarıdaki şekil ve teknik özelliklerin yanında masalı andıran taraflar da vardır. Şiir de masal gibi, cemiyetlerin ilk çağlarından yani, çocukluk devirlerinden beri sürüp gelmektedir. Şiirin imkânlarında masala benzeyen unsurlar az değildir.

Çocukların kendi yarattıkları tekerleme dediğimiz pirimitif manzumeler, şiirle masal arasında sayılabilecek eserlerdir.

Çocuğa şiir ezberletip okutmanın başlıca dört faydası vardır:

1) **Anadil sevgisi ve terbiyesi** : Şiir ezberlemek, anadilin çocuktaki seyrine ve gelişmesine hizmet etmiş olur. Böylece çocuk, önce anadilinin kullanımını tanıyacak, sonra millî edebiyatın sanat eserleriyle karşı karşıya gelecektir. Anadiliyle yazılmış iyi örneklerle tanışan çocuğun hafızasında yer eden malzeme sayesinde millî dilin şuur ve geleneği tanınmış olacaktır.

2) **Zevk ve sanat terbiyesi** : Küçük yaştan itibaren şiirle temasa başlamış olan bir çocukta, zamanla sanat eserine, değerli yazılara karşı alâka belirecek; şiir okuma hevesi uyanacak ve okuduğu şiirler arasında beğendiklerini ezberlemek ve bir deftere yazmak âdeta bir alışkanlık haline alacaktır.

3) **Hafıza terbiyesi** : Hafızanın da terbiye ile, egzersizle kuvvetlendiği bir gerçektir. Hafızayı inkişaf ettirmek ise, ölçülü bir sınır içinde kalmak şartıyla, dikkatli bir ezberleme ile

mümkündür. Birçok hallerde dikkatle hafızanın birleştiği olur. Kuru kuruya yapılmayan bir ezber, hafıza ile beraber dikkati de zenginleştirir.

Sırası gelmişken ilâve etmek gerektir ki, inşadı, yalnız nazım (şiir) için kabul etmemelidir. Güzel nesir parçalarının, meselâ vecizelerin, ata sözlerinin, tasvirlerin... ezberletilmesi de şiir ezberletmek kadar lüzumludur; fakat bunların uzun olmasına bilhassa dikkat edilmelidir.

4) **Sosyal terbiye** : Bir topluluk veya bir iki kişi önünde şiir okuyan bir çocuğun kendine güvenme duygusu gelişir, utangaçlıktan kurtulmağa başlar. Böylece insanlar arasında rahat konuşmağa alışarak içtimai şahsiyeti kuvvetlenmiş olur.

Şiir veya nesir münferiden inşat ettirileceği gibi, sınıfta, bahçede veya bir gezme esnasında topluca, koro halinde de tekrar ettirilebilir. Toplu ve ahenkli telâffuzu sağlayacak olan «koro inşad» a - disiplinsizliğe sebebiyet vereceği endişesiyle olacak - okullarımızda pek yer verilmemektedir.

ÇOCUK ŞİİRLERİNİN VASIFLARI

Bizde çocuk şiirlerine ait ilk yazıyı «Çocuk Edebiyatı» adlı makalesiyle vermiş bulunan İbrahim Alâaddin, çocuk şiirlerinin vasıflarını şu şekilde sıralamaktadır:

a) Duraklar, az hece sayısından teşekkül etmeli. Yani 6+6 lı yerine 4+4+3 vezinli şiirler kullanılmalıdır. Bilhassa 4+4 ve 4+3 ölçüleri tercih olunmalıdır.

b) Mısralar pek uzun olmamalı.

c) Duraklar belirli olmalı.

d) Her mısra veya beyit müstakil bir cümle olmalı; yani beyit ile mâna da bitmiş olmalı. Böylece şiir, derhal anlaşılmalıdır.

e) Kafiyeler çok sık ve çok belirli olmalı. Kafiyeli mısralar birbirlerinden uzaklaşır veya kafiyeler hafif, yarım olursa çocuğun alâkası azalmış olur.

f) Hayaller gayet vazih olmalı. Tasvirler tamam ve katî yapılmalıdır. Temsilî, mecazî, müphem ifadeli olmamalıdır.

g) Duyguların tahlilinden ziyade olaylara yer verilmeli ve bunlar da mahdut bilgiye ve basit tecrübelerle dayanmalıdır. Lâfonten'in çocuklar indindeki muvaffakiyeti daima onlar için malûm olan hayvanlara izafe edilmiş vakalara dayanmış olmasındandır.

h) Vatanî ve millî mevzulu şiirler şayanı tavsiyedir. Siyasi, bedbin şiirleri belletmek hem haksızlık, hem de yanlışlık olur.

(2) *Tedrisat-ı İptidaiye Mecmuası.*